

Inspectie van het Onderwijs
*Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap*

TECHNISCH RAPPORT VERDIEPING SOCIALISATIE MIDDELBAAR BEROEPSONDERWIJS

DEELONDERZOEK THEMAONDERZOEK 16 MAANDEN
CORONACRISIS

November 2021

1 Inhoud

1	Inhoud	2
2	Onderzoeksopzet	3
2.1	Doel onderzoek	3
2.2	Methodes	3
2.2.1	<i>Onderzoeksopzet algemeen</i>	3
2.2.2	<i>Interviews</i>	3
2.3	Kenmerken van de steekproef.....	3
2.4	Analyse	4
2.4.1	<i>Beschrijvende analyses</i>	4
2.4.2	<i>Analyse van de antwoorden op de open vragen</i>	4
3	Resultaten	5
3.1	Resultaten studentniveau	5
3.2	Resultaten opleidingsniveau.....	16

2 Onderzoeksopzet

2.1 Doel onderzoek

In de mbo-sector hebben we naast het basisonderzoek naar de gevolgen van de coronacrisis ook een verdiepend onderzoek uitgevoerd naar de gevolgen van de coronacrisis voor de socialisatie van de studenten. Het thema socialisatie is verdiept aan de hand van vier onderwerpen: het welbevinden, de maatschappelijke ontwikkeling, de sociale ontwikkeling en de persoonsvorming van studenten.

2.2 Methodes

2.2.1 *Onderzoeksopzet algemeen*

We hebben voor dit onderzoek gebruik gemaakt van een steekproef op opleidingsniveau. Vanuit de steekproef van 100 bol-opleidingen voor het basisonderzoek¹ hebben 28 opleidingen ook meegedaan met het verdiepingsonderzoek socialisatie. Binnen elk van deze opleidingen is gesproken met twee geledingen: een vertegenwoordiging van het onderwijsteam en een groep van ouderejaarsstudenten.

2.2.2 *Interviews*

Interviews met studenten

Inspecteurs hebben alleen of in duo's digitaal gesprekken gevoerd met kleine groepen ouderejaarsstudenten. Hiervoor zijn voor-gestructureerde gespreksleidraden gebruikt. Ieder gesprek is gescoord aan de hand van scoringsformulieren die inspecteurs tijdens of na het gesprek in hebben gevoerd in Collector (digitale tool voor vragenlijstontwikkeling). Het gesprek met studenten is telkens gevoerd met drie tot zes studenten (gemiddeld 5) van dezelfde bol-opleiding en hetzelfde niveau, uit leerjaar 2 en hoger (ouderejaars).

Interviews met onderwijsteams

Op opleidingsniveau hebben inspecteurs alleen of in duo's digitaal gesprekken gevoerd met onderwijsteams, waaronder in ieder geval een burgerschapsdocent en de teamleider. Hiervoor zijn voor-gestructureerde gespreksleidraden gebruikt. Ieder gesprek is gescoord aan de hand van scoringsformulieren die inspecteurs tijdens of na het gesprek in hebben gevoerd in Collector (digitale tool voor vragenlijstontwikkeling). Het gesprek met het onderwijsteam is gevoerd met drie tot zes gesprekspartners vanuit het team dat de opleiding uit de steekproef verzorgt.

2.3 Kenmerken van de steekproef

Vanuit de steekproef van 100 bol-opleidingen aan ROC's, AOC's en vakinstellingen voor het basisonderzoek hebben we een selectie van 28 opleidingen gemaakt voor het verdiepingsonderzoek socialisatie. Bij deze selectie is rekening gehouden met een verdeling over type instelling, niveau en sector, zodat deze allemaal in de steekproef vertegenwoordigd zijn. Ook is rekening gehouden met spreiding over zo veel mogelijk instellingen. De 28 opleidingen in de steekproef zijn verdeeld over 26

¹ Zie Technisch rapport basisonderzoek 'De gevolgen van 16 maanden corona' op de website'.
<https://www.onderwijsinspectie.nl/documenten/publicaties/2021/10/12/factsheet-gevolgen-16-maanden-corona-mbo>

verschillende mbo-instellingen. Bij 2 instellingen hebben 2 opleidingen meegedaan aan het verdiepingsonderzoek naar socialisatie en bij de overige instellingen heeft 1 opleiding meegedaan. De steekproef is te klein om te kunnen spreken van een representatieve steekproef.

In het mbo worden vier sectoren onderscheiden waar opleidingen onder vallen, namelijk landbouw, zorg en welzijn, techniek en economie. De onderzochte opleidingen zijn als volgt verdeeld over de sectoren en niveaus.

Tabel 2.1: verdeling opleidingen naar sector

Sector	Aantal
Economie	7
Landbouw	4
Techniek	9
Zorg	8
N	28

Tabel 2.2: verdeling opleidingen naar niveau

Niveau	Aantal
1	2
2	2
3	11
4	13
N	28

2.4 Analyse

2.4.1 Beschrijvende analyses

Per niveau (onderwijsteam en student) worden rechte tellingen (percentages, bij nominale variabelen) of gemiddelden (bij rapportcijfers of percentage studenten) weergegeven van de onderliggende items.

2.4.2 Analyse van de antwoorden op de open vragen

De antwoorden op de open vragen zijn in teams geanalyseerd door de antwoorden data-gedreven te coderen. Vergelijkbare antwoorden kregen eenzelfde code toegekend. Dit resulteerde in frequentietabellen, waarin per code het aantal keer dat het betreffende antwoord gegeven was, werd opgenomen. Ook de vragen met een open antwoordelement, bijvoorbeeld de antwoordcategorie 'anders, nl.' bij veel van de gesloten vragen, werden op deze manier geanalyseerd. De frequentietabellen van de antwoorden op de open vragen die in dit TR opgenomen zijn, zijn geordend per niveau (onderwijsteam en student).

3 Resultaten

3.1 Resultaten studentniveau

De onderstaande tabellen presenteren de resultaten van vragen over het mbo-specifieke thema socialisatie. Ze zijn benut om dit thema in de factsheet en webteksten te adresseren.

Tabel 3.1.1: Er zijn onderzoeken geweest naar hoe het gaat met jongeren in de coronacrisis. Daaruit blijkt dat veel jongeren het best zwaar hebben, maar dat er ook jongeren zijn met wie het nu prima gaat. Hoe gaat het met jou, in vergelijking met vóór corona? Beter, slechter of is er geen verschil?

	Percentage gekozen
Beter, volgens de meeste studenten	0,0
Slechter, volgens de meeste studenten	32,1
Geen verschil, volgens de meeste studenten	39,3
De studenten reageren verschillend	28,6
n	28

Getallen geven percentages weer.

Tabel 3.1.2: Weet de school hoe het met jou en je klasgenoten gaat?

	Percentage gekozen
Ja, volgens de meeste studenten	46,4
Nee, volgens de meeste studenten	17,9
Weet niet, volgens de meeste studenten	3,6
De studenten reageren verschillend	32,1
n	28

Getallen geven percentages weer.

Tabel 3.1.3: Zo ja (1), hoe weet school dat? Het gaat hier om acties die de school/opleiding onderneemt, niet om initiatief van de studenten zelf.

Meerdere antwoorden mogelijk

	Percentage gekozen
De mentor vraagt ernaar.	100,0
De andere docenten vragen ernaar.	68,2
We hebben een panelgesprek gehad met de teamleider.	4,5
We hebben een enquête hierover ingevuld.	40,9
Anders, nl.	22,7
n	22

Getallen geven percentages weer.

Tabel 3.1.4 [open]: Zo ja (1), hoe weet school dat? Het gaat hier om acties die de school/opleiding onderneemt, niet om initiatief van de studenten zelf.

Anders, nl.

	Aantal
extra zorgondersteuners	2
geen onderwerp van gesprek	1
informeel contact	1
verschilt per mentor	1
n	5

Aantal: het aantal gesprekken waarin het antwoord genoemd is door één of meer studenten.

Tabel 3.1.5: Checkt de school nu vaker hoe het met jullie gaat dan voor de coronacrisis?

	Percentage gekozen
Ja, volgens de meeste studenten	29,6
Nee, volgens de meeste studenten	37,0
Weet niet, volgens de meeste studenten	18,5
De studenten reageren verschillend	14,8
n	27

Getallen geven percentages weer.

Tabel 3.1.6: Zou je van school extra ondersteuning/hulp kunnen krijgen als dat nodig is, nu vanwege de coronacrisis?

	Percentage gekozen
Ja, volgens de meeste studenten	92,9
Nee, volgens de meeste studenten	0,0
Weet niet, volgens de meeste studenten	3,6
De studenten reageren verschillend	3,6
n	28

Getallen geven percentages weer.

Tabel 3.1.7: Zo ja/verschillend (1), welke ondersteuning kun je nu extra krijgen? Meerdere antwoorden mogelijk

	Percentage gekozen
Extra lessen	37,0
Vaker contact met de slb'er/mentor	66,7
Vaker naar school kunnen komen	74,1
Gespecialiseerde zorg (2e/3e lijns)	51,9
Anders, nl.	18,5
n	27

Getallen geven percentages weer.

Tabel 3.1.8 [open]: Zo ja/verschillend (1), welke ondersteuning kun je nu extra krijgen?

Anders, nl.

	Aantal
vertrouwenspersoon	1
maatschappelijk werker	1
individuele hulp docenten	1
hulp bij plannen	1
hulp vanuit stagebedrijf	1
n	5

Aantal: het aantal gesprekken waarin het antwoord genoemd is door één of meer studenten.

Tabel 3.1.9: Zo ja/verschillend (2), is dit ook de hulp die jullie als studenten, nu in de coronacrisis, nodig hebben?

	Percentage gekozen
Ja, volgens de meeste studenten	59,3
Nee, volgens de meeste studenten	3,7
Weet niet, volgens de meeste studenten	11,1
De studenten reageren verschillend	25,9
n	27

Getallen geven percentages weer

Tabel 3.1.10 [open]: Wat zou school (nog) meer en/of anders kunnen doen?

	Aantal
aanpassingen in de lessen/organisatie	10
geen aanpassingen nodig	4
meer of betere communicatie met mentor	4
meer proactief vragen hoe het gaat	3
betere bereikbaarheid	2
contact tussen studenten stimuleren	2
overig	2
betere communicatie tussen docenten	1
minder dicht op studenten zitten	1
n	22

Aantal: het aantal gesprekken waarin het antwoord genoemd is door één of meer studenten.

Tabel 3.1.11 [open]: Ruimte voor toelichting bij 'Welbevinden'

	Aantal
meer gesprek over hoe het gaat	3
wens fysiek onderwijs	3
verschillen tussen docenten	2
online/hybride onderwijs	2
rol van docenten	2
verschil in welbevinden door de tijd	2
aanmoediging om hulp te vragen	1
extra begeleiding	1
hoeveelheid stof/lessen	1
n	10

Aantal: het aantal gesprekken waarin het antwoord genoemd is door één of meer studenten.

Tabel 3.1.12: We gaan nu een paar vragen stellen hoe school nu aandacht geeft aan jullie maatschappelijke ontwikkeling, dus hoe je deelneemt aan de samenleving. Heb je het op school weleens over de actualiteiten, bijvoorbeeld over de politiek, de coronavaccinaties, het klimaat?

	Percentage gekozen
Ja, volgens de meeste studenten	50,0
Nee, volgens de meeste studenten	35,7
Weet niet, volgens de meeste studenten	0,0
De studenten reageren verschillend	14,3
n	28

Getallen geven percentages weer.

Tabel 3.1.13: Zo ja/verschillend (1), in welke lessen? Meerdere antwoorden mogelijk

	Percentage gekozen
Lessen burgerschap	83,3
Mentor/SLB-uren	50,0
De andere lessen	50,0
n	18

Getallen geven percentages weer.

Tabel 3.1.14: Zo ja/verschillend (2), gebeurde dat vóór corona meer of minder?

	Percentage gekozen
Minder, volgens de meeste studenten	11,1
Meer, volgens de meeste studenten	22,2
Niet anders, volgens de meeste studenten	50,0
Weet niet, volgens de meeste studenten	11,1
De studenten reageren verschillend	5,6
n	18

Getallen geven percentages weer.

Tabel 3.1.15 [open]: Zo ja/verschillend (3), wat vind je van de manier waarop jullie het over actualiteiten hebben op school?

	Aantal
Komt voldoende aan bod, prima	7
Ruimte voor inbreng studenten	2
Online discussiëren is niet optimaal	2
Weinig lessen	1
Veel aandacht voor politiek	1
Versillend per docent	1
Geen ruimte voor inbreng studenten, docenten verkondigen eigen mening	1
Sluit niet aan bij behoeften studenten	1
Lessen meer op persoonlijke vlak	1
n	17

Aantal: het aantal gesprekken waarin het antwoord genoemd is door één of meer studenten.

Tabel 3.1.16: Zo nee (1) (bij 3.1.12), gebeurde dat vóór corona wel?

	Percentage gekozen
Ja, volgens de meeste studenten	20,0
Nee, volgens de meeste studenten	50,0
Weet niet, volgens de meeste studenten	20,0
De studenten reageren verschillend	10,0
n	10

Tabel 3.1.17: Zo nee (2), Zou je het nu in deze coronatijd wél over ontwikkelingen in de maatschappij en actualiteiten willen hebben op school? Waarom?

	Percentage gekozen
Ja, volgens de meeste studenten, want	40,0
Nee, volgens de meeste studenten, want	40,0
Weet niet, volgens de meeste studenten	0,0
De studenten reageren verschillend	20,0
n	10

Getallen geven percentages weer.

Tabel 3.1.18 [open]: Zo nee (2), zou je het nu in deze coronatijd wél over ontwikkelingen in de maatschappij en actualiteiten willen hebben op school? Waarom?

Ja, volgens de meeste studenten, want

	Aantal
Interessant	3
Komt niet voldoende aan bod	1
n	4

Aantal: het aantal gesprekken waarin het antwoord genoemd is door één of meer studenten.

Nee, volgens de meeste studenten, want

	Aantal
Online leent zich daar niet voor	1
Niet nuttig	2
Niet nog meer over corona	1
n	4

Aantal: het aantal gesprekken waarin het antwoord genoemd is door één of meer studenten.

Tabel 3.1.19 [open]: Ruimte voor toelichting bij 'Maatschappelijke ontwikkeling'

	Aantal
Niet geïnteresseerd of geen behoefte aan maatschappelijke ontwikkelingen	2
Wordt voldoende aandacht aan besteedt en zie belang van burgerschap in	2
Studenten herkennen burgerschap niet	2
Wordt besproken en voldoende voor studenten	1
Burgerschap verweven in andere vakken	1
Burgerschap in jaar 1	1
Studenten behoefte aan meer burgerschap	1
Studenten spreken er onderling over	1
n	7

Aantal: het aantal gesprekken waarin het antwoord genoemd is door één of meer studenten.

Tabel 3.1.20: We gaan nu een paar vragen stellen hoe school nu aandacht besteedt aan jullie sociale ontwikkeling, dus hoe je kunt omgaan met elkaar. Heb je nu vaker, minder vaak of evenveel contact met de klasgenoten met wie je vóór corona het meest omging?

	Percentage gekozen
Vaker, volgens de meeste studenten	14,8
Minder vaak, volgens de meeste studenten	66,7
Evenveel, volgens de meeste studenten	7,4
Weet niet, volgens de meeste studenten	0,0
De studenten reageren verschillend	11,1
n	27

Tabel 3.1.21: Op welke manier heb je nu vooral contact met je klasgenoten?

	Percentage gekozen
Via social media (whatsapp, instagram, facetime, bellen etc.)	78,6
Op school	67,9
Bij elkaar thuis	14,3
Buiten	25,0
Anders, nl.	17,9
n	28

Getallen geven percentages weer.

Tabel 3.1.22 [open]: Op welke manier heb je nu vooral contact met je klasgenoten?**Anders, nl.**

	Aantal
tijdens reistijd	2
op de stageplaats	2
n	5

Aantal: het aantal gesprekken waarin het antwoord genoemd is door één of meer studenten.

Tabel 3.1.23: Organiseert school extra activiteiten zodat jullie contact met elkaar kunnen hebben?

	Percentage gekozen
Ja, volgens de meeste studenten, nl.	17,9
Nee, volgens de meeste studenten	75,0
Weet niet, volgens de meeste studenten	3,6
Studenten reageren verschillend	3,6
n	28

Getallen geven percentages weer.

Tabel 3.1.24 [open]: Organiseert school extra activiteiten zodat jullie contact met elkaar kunnen hebben? Zo ja, wat dan?**Ja, volgens de meeste studenten, nl**

	Aantal
activiteit buiten	2
andere invulling onderwijs	2
activiteiten gingen niet door	1
externe vergadering	1
workshop	1
n	5

Aantal: het aantal gesprekken waarin het antwoord genoemd is door één of meer studenten.

Tabel 3.1.25 [open]: Wat vind je daarvan?

	Aantal
studenten snappen het	10
studenten zijn tevreden	7
studenten willen meer activiteiten	6
studenten zijn al op school	3
studenten zijn ontevreden	2
beperkingen om elkaar op te zoeken	1
geen online activiteiten gewenst	1
geen vergelijking met eerder	1
verschillen tussen mentoren	1
n	26

Aantal: het aantal gesprekken waarin het antwoord genoemd is door één of meer studenten.

Tabel 3.1.26: Werk je nu vaker, minder vaak of evenveel samen met klasgenoten als vóór corona?

	Percentage gekozen
Vaker, volgens de meeste studenten	10,7
Minder vaak, volgens de meeste studenten	53,6
Evenveel, volgens de meeste studenten	28,6
Weet niet, volgens de meeste studenten	3,6
De studenten reageren verschillend	3,6
n	28

Getallen geven percentages weer.

Tabel 3.1.27 [open]: En wat vind je daarvan, wat mis je of wat vind je er juist fijn aan?

	Aantal
studenten zijn/liken tevreden (ook bij evenveel of minder samenwerking)	9
minder samenwerking is jammer	7
digitaal samenwerken lastiger	6
samenwerken is positief	4
verschillende manieren van samenwerken	1
evenveel samenwerking	1
verschillen tussen studenten	1
digitaal samenwerken makkelijker	1
n	25

Aantal: het aantal gesprekken waarin het antwoord genoemd is door één of meer studenten.

Tabel 3.1.28: Krijgen jullie in deze periode wel eens feedback van je docent of SLB'er op hoe je je gedraagt, je houding?

	Percentage gekozen
Ja, volgens de meeste studenten	60,7
Nee, volgens de meeste studenten	21,4
Weet niet, volgens de meeste studenten	0,0
De studenten reageren verschillend	17,9
n	28

Getallen geven percentages weer.

Tabel 3.1.29: Gebeurt dat vaker, minder vaak, of evenveel vergeleken met voor corona?

	Percentage gekozen
Vaker, volgens de meeste studenten	3,6
Minder vaak, volgens de meeste studenten	32,1
Evenveel, volgens de meeste studenten	35,7
Weet niet, volgens de meeste studenten	25,0
De studenten reageren verschillend	3,6
n	28

Getallen geven percentages weer.

Tabel 3.1.30: Zijn er dit schooljaar conflicten of onenigheid geweest in de groep?

	Percentage gekozen
Ja, volgens de meeste studenten	17,9
Nee, volgens de meeste studenten	71,4
Weet niet, volgens de meeste studenten	3,6
De studenten reageren verschillend	7,1
n	28

Getallen geven percentages weer.

Tabel 3.1.31 [open]: Zo ja/verschillend (1), hoe is dat opgelost? Indien dit niet blijkt uit het antwoord: Heeft school daar nog een rol in gespeeld?

	Aantal
een op een gesprekken/door de mentor	3
groepsgesprek	2
conflicten zijn niet altijd bekend	2
onderling oplossen	2
docent probeert het op te lossen	2
digitaal goedmaken	1
n	7

Aantal: het aantal gesprekken waarin het antwoord genoemd is door één of meer studenten.

Tabel 3.1.32 [open]: Zo ja/verschillend (2), waren de conflicten nu anders dan voor corona?

	Aantal
conflicten zijn niet anders	3
digitaal pesten	1
meer irritaties	1
aanspreken moeilijker	1
n	7

Aantal: het aantal gesprekken waarin het antwoord genoemd is door één of meer studenten.

Tabel 3.1.33 [open]: Ruimte voor toelichting bij 'Sociale ontwikkeling'

	Aantal
toelichting op feedback	4
corona positief voor groep	2
vrienden buiten school	1
toelichting op samenwerking	1
studenten zijn tevreden	1
meer aandacht voor groepsvorming gewenst	1
veilig in de klas	1
weinig aandacht voor	1
n	7

Aantal: het aantal gesprekken waarin het antwoord genoemd is door één of meer studenten.

Tabel 3.1.34: Op veel scholen werd vóór corona ook aandacht besteed aan het ontdekken van wat je kwaliteiten zijn, waar je goed in bent, bijvoorbeeld door gesprekken, testen en oefeningen. Hebben jullie het daar nu wel eens over op school?

	Percentage gekozen
Ja, volgens de meeste studenten	48,1
Nee, volgens de meeste studenten	44,4
Weet niet, volgens de meeste studenten	0,0
De studenten reageren verschillend	7,4
n	27

Getallen geven percentages weer.

Tabel 3.1.35 [open]: Zo ja/verschillend, hoe en met wie?

	Aantal
aandacht tijdens lessen (mentorles, les LOB/burgerschap), o.a. oefeningen, presentaties, gesprekken	10
Bespreken eigen kwaliteiten met SLB-er/mentor.	8
Bespreken eigen kwaliteiten met andere functionaris: bpv-begeleider, andere docent, coach/schoolmaatschappelijk werker.	7
mag meer aandacht krijgen (bijv. niet in alle leerjaren)	4
Bespreken eigen kwaliteiten met medestudenten.	2
overige vormen ('School als werkplaats', bpv, 1 op 1 gesprekken)	2
n	16

Aantal: het aantal gesprekken waarin het antwoord genoemd is door één of meer studenten.

Tabel 3.1.36: Vóór corona organiseerden veel scholen activiteiten om iets van de wereld buiten de school zien, zoals excursies, gastsprekers en opdrachten buiten school. Gebeurt dat nu nog? Meerdere antwoorden mogelijk

	Percentage gekozen
Ja, gelukkig wel	14,3
Ja, maar voor mij hoeft het niet	3,6
Nee, jammer genoeg niet	75,0
Nee, gelukkig niet	7,1
Weet niet/maakt mij niet uit	3,6
n	28

Getallen geven percentages weer.

Tabel 3.1.37 [open]: Ruimte voor toelichting bij 'Persoonsvorming'

	Aantal
Studenten vinden het jammer dat bepaalde extern gerichte activiteiten niet doorgaan c.q. zijn niet enthousiast over de alternatieven.	10
voorbeelden van extern gerichte activiteiten die wel doorgingen	6
wel extern gerichte activiteiten maar minder dan normaal.	3
studenten waarderen een alternatieve extern gerichte activiteit.	2
n	16

Aantal: het aantal gesprekken waarin het antwoord genoemd is door één of meer studenten.

Tabel 3.1.38 [open]: We hebben het in dit gesprek gehad over hoe de school aandacht heeft voor hoe het met jullie gaat, hoe jullie contact met elkaar hebben, hoe jullie je ontwikkelen. Hebben jullie nog een tip voor school om dit (nog) beter te doen?

	Aantal
meer/betere gesprekken voeren	11
vormgeving/organisatie van de opleiding/lessen	9
betere communicatie	7
geen tips	6
huiswerk/opdrachten	3
meer sociale activiteiten	2
signalen van studenten beter oppikken	2
overig	2
betere bereikbaarheid	1
n	27

Aantal: het aantal gesprekken waarin het antwoord genoemd is door één of meer studenten.

Tabel 3.1.39 [open]: Ruimte voor toelichting bij 'Overig'

	Aantal
indeling van de lessen werkt positief	1
motivatieproblemen	1
oplopen van vertraging	1
bijbaan en school	1
problemen met doorgeschoven examens	1
veiligheid	1
n	5

Aantal: het aantal gesprekken waarin het antwoord genoemd is door één of meer studenten.

Tabel 3.1.40 [open]: Ruimte voor slotopmerkingen

	Aantal
Examens uitgesteld, studenten in de knel of vertragen	2
Goede indeling lessen	1
Online lessen kwalitatief minder dan fysieke lessen	1
Studenten voelen zich veilig	1
Studenten spenderen meer tijd aan bijbaantjes	1
n	5

Aantal: het aantal gesprekken waarin het antwoord genoemd is door één of meer studenten.

3.2

Resultaten opleidingsniveau

Tabel 3.2.1: Eerder is aan de teamleider een aantal van de volgende vragen gesteld. We zijn ook benieuwd hoe jullie als docenten dit ervaren. Hebben jullie een beeld van het welbevinden van studenten in deze periode? Zo ja, gaat het nu gemiddeld beter of slechter met ze dan vóór corona of is er geen verschil?

	Percentage gekozen
Ja, het gaat gemiddeld gezien slechter met ze dan voor corona, volgens de meeste teamleden	60,7
Ja, gemiddeld gezien is dit niet anders dan voor corona, volgens de meeste teamleden	39,3
Ja, het gaat gemiddeld gezien beter met ze, volgens de meeste teamleden	0,0
Nee, we hebben geen beeld/weet niet, volgens de meeste teamleden	0,0
De antwoorden van de teamleden zijn verschillend	0,0
n	28

Getallen geven percentages weer.

Tabel 3.2.2 [open]: Indien slechter, wat gaat er slechter?

	Aantal
Missen sociale contacten, eenzaamheid, minder groepsdynamiek	11
Missen school/structuur	8
Angst en psychische problemen	6
Minder interesse in studie	4
Problemen worden groter, verschillen worden groter	4
Online les werkt minder goed, demotiverend	3
Gevoel van beperkingen bij studenten	3
Studenten missen praktijk, twijfelen aan opleiding	3
Thuisituatie zorgt voor problemen	2
Lastig vinden om weer naar school te gaan	2
n	17

Aantal: het aantal gesprekken waarin het antwoord genoemd is door één of meer van de docenten.

Tabel 3.2.3: Zo ja/verschillend (1) (bij 3.2.1), hoe hebben jullie dit beeld gekregen? Meerdere antwoorden mogelijk

	Percentage gekozen
In SLB/mentorgesprekken met studenten	96,4
Door signalen van studenten in de lessen	78,6
Door signalen van begeleiders in de bpv	39,3
Door enquêtes/vragenlijsten	28,6
Door panelgesprekken met studenten	25,0
Op basis van de uitval van studenten	17,9
Anders, nl.	32,1
n	28

Getallen geven percentages weer.

Tabel 3.2.4 [open]: Zo ja/verschillend (1) (bij 3.2.1), hoe hebben jullie dit beeld gekregen?

Anders, nl. (deels gehercodeerd naar een van de antwoordcategorieën)

	Aantal
Oudergesprekken	3
Coronafunctionaris aangesteld	1
Signalen van andere docenten	1
n	9

Aantal: het aantal gesprekken waarin het antwoord genoemd is door één of meer van de docenten.

Tabel 3.2.5 [open]: Doen jullie iets anders in je begeleiding als SLB'er of mentor nu het beter/slechter gaat met de studenten?

	Aantal
Meer formele begeleiding: meer SLB, meer individuele gesprekken, meer begeleiding	16
Meer informele begeleiding, docenten meer bereikbaar voor studenten, focus hoe het met studenten gaat, vinger aan de pols	11
Samenwerking externe partijen, gemeente, jeugdwerk, welzijnswerk	4
Studenten naar school halen	4
Begeleiding net als voor corona	3
Meer begeleiding voor studenten achterstanden, moeilijke thuissituatie	3
Begeleiding anders, verantwoordelijkheid bij student	2
Meer contact met ouders	2
Meer teamoverleg over studenten	1
n	27

Aantal: het aantal gesprekken waarin het antwoord genoemd is door één of meer van de docenten.

Tabel 3.2.6: Is de tijd die jullie besteden aan het welzijn van studenten in de lessen veranderd vergeleken met vóór corona?

	Percentage gekozen
Ja, we besteden hier meer tijd aan, volgens de meeste teamleden	66,7
Ja, we besteden hier minder tijd aan, volgens de meeste teamleden	0,0
Nee, we besteden hier evenveel tijd aan, volgens de meeste teamleden	18,5
De teamleden ervaren dit verschillend	14,8
n	27

Getallen geven percentages weer.

Tabel 3.2.7 [open]: Hoe besteden jullie hier aandacht aan in de lessen?

	Aantal
Expliciet maken in de les, meer aandacht voor sociale aspect in de les, hoe gaat het met studenten,	16
Individueel contact, kleinere klassen, persoonlijke aandacht, na lessen blijven hangen	12
Minder contact door docenten, minder informele contactmogelijkheden	4
Aandacht voor actualiteiten/corona	3
Sneller acteren op signalen	3
Gezelligheid, leuke dingen doen, ontspanning	3
Meer aandacht van SLB/Mentor	1
Extra aandacht bij burgerschap	1
n	26

Aantal: het aantal gesprekken waarin het antwoord genoemd is door één of meer van de docenten.

Tabel 3.2.8 [open]: Ruimte voor toelichting bij 'Welbevinden'

	Aantal
Goed: meer persoonlijke aandacht, meer contact	6
Grote bereikbaarheid van docenten/grotere werkdruk docenten	3
Sommige studenten presteren beter	3
Minder sociale contacten	2
Extra voorbereiding op examens	1
Leuke dingen organiseren, cadeautjes	1
Studenten naar school halen	1
Minder psychisch welbevinden student	1
Samenwerken met zorginstanties	1
n	14

Aantal: het aantal gesprekken waarin het antwoord genoemd is door één of meer van de docenten.

We gaan nu een paar vragen stellen over de maatschappelijke ontwikkeling van studenten. Dus hoe studenten leren deel te nemen aan de samenleving als burger, consument, etc. Dat staat natuurlijk centraal in de lessen burgerschap, maar kan ook in andere lessen plaatsvinden.

Tabel 3.2.9 t/m 3.2.12 specifiek aan gesteld aan docenten burgerschap.

Tabel 3.2.9: Hoe vinden de burgerschapslessen vooral plaats?

	Percentage gekozen
Digitaal	60,7
Fysiek	17,9
Hybride (helpt groep op afstand, andere helpt fysiek)	10,7
Anders, nl.	10,7
Niet van toepassing	0,0
n	28

Getallen geven percentages weer.

Tabel 3.2.10 [open]: Hoe vinden de burgerschapslessen vooral plaats?**Anders, nl.**

	Aantal
verschilt per klas	1
uitzondering kwetsbare groepen	1
verweven in programma	1
n	3

Aantal: het aantal gesprekken waarin het antwoord genoemd is door één of meer van de docenten.

Tabel 3.2.11 [open]: Wat zijn voor jou de voordelen en nadelen van deze vorm voor de burgerschapslessen? Met andere woorden: waar loop je tegenaan en wat gaat er juist goed?

	Aantal
dialogoog/groepsgesprekken voeren	16
inspelen op gedrag, betrokkenheid studenten	5
voordelen gebruik digitale middelen	5
overige voordelen	5
geen gastsprekers/fysieke activiteiten	3
kleine groepen, meer discussie, interactie	3
behandelen van onderwerpen	2
begeleiding van studenten	2
overige nadelen	1
n	28

Aantal: het aantal gesprekken waarin het antwoord genoemd is door één of meer van de docenten.

Tabel 3.2.12 [open]: Aan welke thema's besteed je nu minder of juist meer aandacht dan anders?

	Aantal
actualiteiten rondom corona	9
hetzelfde programma/dezelfde thema's	7
politiek	5
inspelen op actualiteiten (niet specifiek corona)	4
onderwerpen passend bij de praktijk/het beroep	4
gevoelige/moeilijke onderwerpen	4
overig	4
meer sociale interactie	3
seksualiteit	3
n	28

Aantal: het aantal gesprekken waarin het antwoord genoemd is door één of meer van de docenten.

Tabel 3.2.13 t/m 3.2.16 specifiek gesteld aan de niet-burgerschapdocenten.

Tabel 3.2.13: Is de tijd of aandacht die jullie in je lessen besteden aan de maatschappelijke ontwikkeling van studenten veranderd in vergelijking met vóór corona? Is dit meer of minder dan vóór corona of is dat gelijk gebleven?

	Percentage gekozen
Ja, we besteden hier meer tijd aan, volgens de meeste teamleden	21,4
Ja, we besteden hier minder tijd aan, volgens de meeste teamleden	14,3
Nee, we besteden hier evenveel tijd aan, volgens de meeste teamleden	53,6
De teamleden ervaren dit verschillend	10,7
Niet van toepassing / Weet niet	0,0
n	28

Getallen geven percentages weer.

Tabel 3.2.14 [open]: Zijn er nu bepaalde maatschappelijk relevante thema's waar je meer aandacht aan besteed dan anders? Zo ja, welke?

	Aantal
actualiteiten rondom corona	12
geen onderwerpen waar meer tijd aan wordt besteed	5
politiek en verkiezingen	4
het vormen en delen van je mening	3
overig	3
actualiteiten algemeen	2
levensstijl	2
sociale contacten, vorming	2
racisme en discriminatie	2
n	25

Aantal: het aantal gesprekken waarin het antwoord genoemd is door één of meer van de docenten en teamleider(s).

Tabel 3.2.15 [open]: Zijn er nu bepaalde maatschappelijk relevante thema's waar je minder aandacht aan besteed dan anders? Zo ja, welke?

	Aantal
geen onderwerpen waar minder aandacht aan besteed wordt	14
politiek	2
lesstof uit boek is minder leidend	1
minder excursies (praktijkgericht)	1
sociale relaties	1
corona ontkenning	1
buitenlandse conflicten	1
zwarte pieten discussie	1
75 jaar vrijheid	1
n	23

Aantal: het aantal gesprekken waarin het antwoord genoemd is door één of meer van de docenten en teamleider(s).

Tabel 3.2.16 [open]: Ruimte voor toelichting bij 'Maatschappelijke ontwikkeling'

	Aantal
aandacht voor (problemen) individuele studenten	4
verschil discussie online en offline	3
sociale achterstand	1
n	8

Aantal: het aantal gesprekken waarin het antwoord genoemd is door één of meer van de docenten en teamleider(s).

We gaan nu een paar vragen stellen over de ontwikkeling van sociale vaardigheden door studenten. Bijvoorbeeld samenwerken, feedback geven, conflicten oplossen, enzovoort.

Tabel 3.2.17: Hebben jullie het idee dat de manier waarop het onderwijs momenteel is ingericht, deels op school deels online, van invloed is op de ontwikkeling van de sociale vaardigheden van de studenten?

	Percentage gekozen
Ja, volgens de meeste teamleden	67,9
Nee, volgens de meeste teamleden	17,9
Weet niet, volgens de meeste teamleden	3,6
De teamleden ervaren dit verschillend	10,7
n	28

Getallen geven percentages weer.

Tabel 3.2.18 [open]: Zo ja/verschillend (1), welke aspecten van de sociale ontwikkeling worden momenteel minder ontwikkeld door de studenten?

	Aantal
sociale vaardigheden: samenwerken, feedback	13
komen minder voor zichzelf op/ missen fysieke uitlaatklep	3
geen echt verschil	2
moeite met les volgen	1
n	22

Aantal: het aantal gesprekken waarin het antwoord genoemd is door één of meer van de docenten en teamleider(s).

Tabel 3.2.19 [open]: Zo ja/verschillend (2), en welke aspecten van de sociale ontwikkeling worden momenteel meer ontwikkeld?

	Aantal
zelfstandigheid, eigen initiatief	10
groei en samenwerking m.b.v. digitale middelen	6
online (sociale) vaardigheden	4
creativiteit, out of the box denken	2
n	22

Aantal: het aantal gesprekken waarin het antwoord genoemd is door één of meer van de docenten en teamleider(s).

Tabel 3.2.20 [open]: Als er aspecten zijn die minder ontwikkeld worden, hoe zorgen jullie ervoor dat eventuele negatieve gevolgen zo goed mogelijk worden opgevangen? Oftewel, wat doen jullie extra of anders om deze ontwikkeling te blijven bevorderen?

	Aantal
veel aandacht aan sociale functie: groepsdynamiek en leuke dingen	9
gesprekken en individuele begeleiding	8
fysiek naar school halen	4
n	20

Aantal: het aantal gesprekken waarin het antwoord genoemd is door één of meer van de docenten en teamleider(s).

Tabel 3.2.21 [open]: Veiligheid is een voorwaarde om sociale vaardigheden te kunnen ontwikkelen. Hoe creëren jullie in de digitale lessen een sfeer of omgeving die zo veilig en open mogelijk is?

	Aantal
afspraken (m.n. camera's aan)	12
actief veilige sfeer creëren (informeel, docenten voorbeeld)	5
niets bijzonders, n.v.t.	5
individuele aandacht	4
direct aanspreken bij ongewenst gedrag	3
n	28

Aantal: het aantal gesprekken waarin het antwoord genoemd is door één of meer van de docenten en teamleider(s).

Tabel 3.2.22 [open]: Wat zijn belemmeringen in het creëren van die veilige en open sfeer? Waar loop je daarbij tegenaan?

	Aantal
digitale wereld: je ziet en merkt niet alles	12
geen belemmeringen	9
sociale aspect mist	5
n	28

Aantal: het aantal gesprekken waarin het antwoord genoemd is door één of meer van de docenten en teamleider(s).

Tabel 3.2.23 [open]: Ruimte voor toelichting bij 'Sociale ontwikkeling'

	Aantal
belang van individueel/persoonlijk contact	2
digitale veiligheid	2
online (Teams) vergemakkelijkt contact met ouders	1
slechter zicht digitaal	1
n	6

Aantal: het aantal gesprekken waarin het antwoord genoemd is door één of meer van de docenten en teamleider(s).

Tabel 3.2.24 [open]: Heeft de manier waarop het onderwijs in de coronaperiode gegeven wordt gevolgen voor de loopbaanoriëntatie van studenten? Zo ja, waar blijkt dit uit?

	Aantal
geen gevolgen	11
ja, minder buitenschoolse activiteiten	10
ja, door veranderingen arbeidsmarkt (vak)	3
Inhoudelijke veranderingen: studenten andere vragen doordat ze meer thuis zitten.	3
vmbo-ers minder goed voorbereid gekozen	1
overig	1
n	28

Aantal: het aantal gesprekken waarin het antwoord genoemd is door één of meer van de docenten en teamleider(s).

Tabel 3.2.25 [open]: Doen jullie extra of andere activiteiten om de loopbaanoriëntatie van studenten te bevorderen?

	Aantal
geen verandering	15
meer (online) inschakelen externen	6
meer gesprekken met studenten	5
overig	3
n	28

Aantal: het aantal gesprekken waarin het antwoord genoemd is door één of meer van de docenten en teamleider(s).

Tabel 3.2.26 [open]: Bieden jullie in de huidige omstandigheden nog steeds extra's aan naast de reguliere vakken/lessen? Zo ja, welke?

	Aantal
geen extra activiteiten	11
wel extra: met name (online) gasten	11
meer praktijk/ extern	3
minder activiteiten: niets kon doorgaan	3
meer gesprekken met studenten, diverse werkvormen	2
n	28

Aantal: het aantal gesprekken waarin het antwoord genoemd is door één of meer van de docenten en teamleider(s).

Tabel 3.2.27 [open]: Ruimte voor toelichting bij 'Persoonsvorming'

	Aantal
goede faciliteiten nodig	2
ondersteuning van docenten	1
situatie snel weer normaal	1
online oriëntatie minder leuk	1
n	5

Aantal: het aantal gesprekken waarin het antwoord genoemd is door één of meer van de docenten en teamleider(s).

Tabel 3.2.28 en 3.2.29 specifiek gesteld aan teamleiders.

Tabel 3.2.28: Krijg je nu meer of andere uitgangspunten mee van het bestuur of directie om de socialisatiefunctie vorm te geven? (Denk aan: het bevorderen van het welbevinden en de maatschappelijke, sociale en persoonlijke ontwikkeling van de studenten)

	Percentage gekozen
Ja, meer uitgangspunten	25,0
Ja, andere uitgangspunten	0,0
Ja, zowel meer als andere uitgangspunten	3,6
Nee, allebei niet	71,4
Niet van toepassing	0,0
n	28

Getallen geven percentages weer.

Tabel 3.2.29 [open]: Zo ja, welke uitgangspunten/kaders?

	Aantal
begeleiding en zorg voor studenten	3
communiceren van belang	3
inzet kwetsbare studenten	2
facilitering	2
fysiek bijeenkomen	1
volgen servicedocumenten	1
welbevinden docenten	1
welbevinden studenten	1
n	8

Aantal: het aantal gesprekken waarin het antwoord genoemd is door (één of meer van) de teamleider(s).

Tabel 3.2.30 [open]: Ruimte voor toelichting bij 'Sturing'

	Aantal
geen kaders, wel gesprek/ facilitering	7
altijd ruimte/aandacht socialisatiefunctie	3
ruimte aan de teams	3
kwetsbare studenten	1
speciaal coronacrisisteam	1
n	13

Aantal: het aantal gesprekken waarin het antwoord genoemd is door één of meer van de docenten en teamleider(s).

Tabel 3.2.31 [open]: We hebben het in dit gesprek gehad over manieren waarop jullie in deze tijd aandacht hebben gehad voor het welbevinden en de maatschappelijke, sociale en persoonlijke ontwikkeling van studenten. Welke van deze manieren, of een andere manier die we nog niet besproken hebben, vonden jullie specifiek goed werken?

	Aantal
Informeel aandacht aan studenten	7
Leuke dingen organiseren	6
Geïnvesteed en nagedacht over digitale lesvormen en mogelijkheden. Denken in mogelijkheden in coronatijd	6
Geïnvesteed in individuele behoeften, begeleiding, zorg en bijles. Naar school halen studenten	5
Meer/investering LOB/SLB/mentoraat	3
Meer contact ouders	3
Tweedelijns zorg school	2
Activiteiten in kleine groepjes (stageterugkomdag, jaarafsluiting)	2
Samenwerking externe partijen (gemeente, maatschappelijk werk)	1
n	25

Aantal: het aantal gesprekken waarin het antwoord genoemd is door één of meer van de docenten en teamleider(s).

Tabel 3.2.32: Mogen wij deze eventueel delen in onze rapportage als goed voorbeeld?

	Percentage gekozen
Ja, mits	90,5
Nee	9,5
n	21

Getallen geven percentages weer.

Tabel 3.2.33 is specifiek gesteld aan de teamleiders.

Tabel 3.2.33 [open]: Stel dat je extra financiële middelen krijgt uit het Nationaal Programma Onderwijs (NPO), waar zou je dat aan willen besteden als je kijkt naar de socialisatiefunctie van het onderwijs?

	Aantal
zorg en begeleiding	13
onderwijsvernieuwing/-aanpassing: extra docenten, kleinere klassen	10
extra activiteiten (inhalen)	8
onderzoek naar waar geld nodig is	3
contact met bedrijfsleven	3
niet voor socialisatie	1
welbevinden docenten	1
n	28

Aantal: het aantal gesprekken waarin het antwoord genoemd is door (één of meer van) de teamleider(s).

Tabel 3.2.34: Tijdens de 3e ronde van de Covid-monitor (september 2020) hoorden we dat de buitenwacht het vooral heeft over leerachterstanden, de kwalificatiefunctie, maar dat volgens de bestuurders juist de socialisatiefunctie onder druk staat in deze periode. Herkennen jullie deze zorgen?

	Percentage gekozen
Ja, volgens de meeste teamleden	53,6
Nee, volgens de meeste teamleden	32,1
Weet niet, volgens de meeste teamleden	0,0
De teamleden denken hier verschillend over	14,3
n	28

Getallen geven percentages weer.

Tabel 3.2.35 [open]: Ruimte voor toelichting bij 'Overig'

	Aantal
Socialisatie niet onder druk	5
Socialisatie onder druk, herkenning	5
Fysiek onderwijs noodzakelijk voor socialisatie, thuiszitten veroorzaakt eenzaamheid	4
Kwalificatie onder druk, leerachterstanden	3
Opleiding ontplooit extra activiteiten om socialisatieniveau van studenten op pijl te krijgen en houden	2
Opleiding doet onderzoek naar socialisatiefunctie	1
n	19

Aantal: het aantal gesprekken waarin het antwoord genoemd is door één of meer van de docenten en teamleider(s).

Tabel 3.2.36 [open]: Ruimte voor slotopmerkingen

	Aantal
online als uitweg voor studenten	2
minder ruimte voor vorming	1
onderscheid aspecten socialisatie moeilijk	1
zorgen om socialisatie	1
aandacht welbevinden docenten	1
n	5

Aantal: het aantal gesprekken waarin het antwoord genoemd is door één of meer van de docenten en teamleider(s).